

NIEUW IN NEDERLAND

Samengesteld door Gerard D. Majoor

Een vondst van *Eobania vermiculata* in Wageningen

D.M. (Menno) Soes

A record of Eobania vermiculata from Wageningen, the Netherlands

Summary. A record of *Eobania vermiculata* from the city of Wageningen (the Netherlands) is presented. It is reasoned that establishment of this species in the Netherlands is not very likely but cannot be excluded.

Fig. 1. *Eobania vermiculata* uit Wageningen. Foto D.M. Soes.

Inleiding

Op 10 oktober 2013 werd in een tuin in Wageningen (173.7-442.6) één exemplaar van *Eobania vermiculata* (Müller, 1974) gevonden (fig. 1). Het bevond zich op een muur, samen met enkele Gewone tuinslakken *Cepaea nemoralis*. Directe aanwijzingen hoe deze mediterrane soort hier terecht is gekomen zijn er helaas niet.

Wereldwijd verspreid

E. vermiculata is een zeer algemene soort in grote delen van de Mediterrane regio. Hier komt ze voor van het oosten van Spanje tot in de Oekraïne. Ook op de eilanden in de Middellandse Zee komt ze veel voor. Dit wereldwijd verspreide voorkomen op de eilanden heeft ze mede te danken aan het feit dat ze al sinds prehistorische tijden actief door de mens is verspreid ten behoeve van consumptie (Giusti *et al.*, 1995). Ook nu nog wordt *E. vermiculata* gegeten, maar dit is niet meer de belangrijkste wijze van introductie. Passief meeliften met allerlei land- en tuinbouwproducten, zoals fruit, groente, bloemen en tuinplanten, speelt nu de voornaamste rol (Robinson *et al.*, 1998; 1999). Op deze manier heeft *E. vermiculata* zich weten te vestigen in onder andere de Verenigde Staten, Australië, Zuid-Afrika en Qatar (Herberta & Sirgel, 2001; Al-Khayat, 2010). Ook in West-Europa wordt *E. vermiculata* regelmatig geïmporteerd en er zijn vondsten van deze soort gemeld uit Groot-Brittannië en Duitsland (Zettler *et al.*, 2006; Notton, 2006). Ook uit Nederland zijn er diverse losse waarnemingen; in ieder geval uit Voorburg, Leiden (2x), Amsterdam en Alkmaar (Backhuys, 1966; De Bruyne, 2005; waarneming.nl). Populaties zijn uit West-Europa niet bekend. Ook van een vondst van meerdere dieren in Keulen is nooit bevestigd dat ze hier langere tijd hebben weten te overleven (Tomáš Ěejka, persoonlijke mededeling).

Vestiging?

Bij vondsten van exoten als *E. vermiculata* zijn er beleidsmatig altijd twee belangrijke vragen:

1. Kan de soort zich in Nederland vestigen?
2. Kan de soort in potentie schade veroorzaken?

De tweede vraag laat zich vlot beantwoorden. Wanneer *E. vermiculata* zich succesvol weet te vestigen in de land- of tuinbouw dan kan ze bij hoge dichtheden aanzienlijke schade veroorzaken. Niet voor niks dat er onderzoeken zijn uitgevoerd over hoe deze soort succesvol te bestrijden (Abd El-Aal & Hamed, 2010).

Uitsluitsel geven over de eerste vraag is echter ronduit problematisch. Diverse soorten uit zuidelijke delen van Europa, zoals de Behaarde grasslak (*Xerotricha apicina*; Soes & De Winter, 2005) en de Gebandeerde wijngaardslak (*Helix lucorum*; Reinink 2005), hebben aangetoond lokale populaties in Nederland te kunnen vormen. *E. vermiculata* is echter meer dan bijvoorbeeld de genoemde soorten gebonden aan de warme mediterrane regio met zijn zachte winters. Ook de afwezigheid van populaties van deze vaker geïmporteerde soort in geheel Noordwest-Europa zou een aanwijzing kunnen zijn dat de klimaatomstandigheden in Nederland niet gunstig zijn. Zekerheid krijgen we echter alleen door goede experimenten of wanneer de soort zich toch vestigt.

Geraadpleegde bronnen:

- ABD EL-AAL, E.M. & S.A. HAMED (2010): Controlling aspects against terrestrial snails *Eobania vermiculata* and *Monacha cartusiana* under laboratory conditions. – Journal of Agricultural Research of Kafer El-Sheikh University 36(4): 463-479.
- AL-KHAYAT, J.A. (2010): First record of five terrestrial snails in the State of Qatar. – Turkish Journal of Zoology 34: 539-545.
- BACKHUYS, W. (1966): *Eobania* in bloemkool. – Correspondentieblad Nederlandse Malacologische Vereniging 120: 1278.
- DE BRUYNE, R. (2005): *Eobania vermiculata* in Leiden. – Voelspriet 4(2): 8.
- GIUSTI F., G. MANGANELLI & P.J. SCHEMBRI (1995): The non-marine molluscs of the Maltese Islands. – Monografie Museo Regionale di Scienze Naturali, Torino 15: 1-608.
- HERBERTA, D.G. & W.F. SIRGEL (2001): The recent introduction of two potentially pestiferous alien snails into South Africa and the outcomes of different pest management practices: an eradication and a colonization. – South African Journal of Science 97: 301-304.
- NOTTON, D. (2006): *Eobania vermiculata* in the UK. – Mollusc World 11: 6.
- REININK, K. (2005): *Helix lucorum* Linnaeus, 1758 nu ook in Nederland. – Spirula 342: 2-3.

ROBINSON D.G. (1999): Alien invasions: the effects of the global economy on non-marine gastropod introductions into the USA. – *Malacologia* 41(2): 413–438.

ROBINSON D.G., L. REDMOND & R. HENNESSEY (1998): Importation and interstate movement of live, edible land snails: *Cantareus apertus* (Born), *Cryptomphalus aspersus* (Müller), *Eobania vermiculata* (Müller), *Helix pomatia* Linné, and *Otala lactea* (Müller) (Pulmonata: Helicidae): qualitative pest risk assessment. – USDA-APHIS, Riverdale.

SOES, D.M. & A.J. DE WINTER (2005): *Xerotricha apicina* (Lamarck, 1822), een nieuwe immigrant in Nederland (Gastropoda, Pulmonata, Hygromiidae). – *Basteria* 69: 81-86.

ZETTLER, M.L., U. JUEG, H. MENZEL-HARLOFF, U. GÖLLNITZ, S. PETRICK, E. WEBER & R. SEEMANN (2006): Die Land- und Süßwassermollusken Mecklenburg-Vorpommerns. – Obotritendruck, Schwerin.

Adres van de auteur:
menno.soes@gmail.com

Kort verslag van de NMV-exkursie naar het Gagelbos en Fort Ruigenhoek, 15 september 2012

Antonie van Peursen

Short report on an excursion to Gagelbos and Fort Ruigenhoek on 15 September, 2012

Summary. Six participants explored Gagelbos and Fort Ruigenhoek, situated between Utrecht and Groenekan, province of Utrecht for molluscs. In all 37 mollusc species were collected: 25 in Gagelbos and 19 at Fort Ruigenhoek.

Fig. 1. Kaartje van het excursiegebied met de gelopen route.

Gagelbos

Voor de excursiedatum (tevens een ‘open zaterdag’ voor het Fort) was van Staatsbosbeheer toestemming verkregen om in beide gebieden (Gagelbos en Fort Ruigenhoek) een inventarisatie uit te voeren (fig. 1). Uiteraard met de aloude afspraak dat Staatsbosbeheer een lijst krijgt van de aangetroffen mollusken. ‘s Ochtends verzamelde een kleine groep enthousiastelingen zich op de parkeerplaats van het Gagelbos. Na het drinken van een kop koffie gingen we het veld in. De ochtend werd besteed aan het op verschillende plaatsen doorzoeken van het Gagelbos op land- en zoetwatermollusken (zie de figuren 2-4 voor o.a. een biotoopindruk). In totaal zijn er in het Gagelbos 25 soorten mollusken aangetroffen (tabel 1). Met name het nemen van monsters uit het zoetwater leverde leuke soorten op zoals de Draaikolkschijfhoorn *Anisus vortex* en de (Gewone) Kapslak *Acroloxus lacustris*, de laatstgenoemde onder drijvende bladeren in het water.

Fort Ruigenhoek

Na de lunch aan een picknicktafel bij de parkeerplaats zijn de deelnemers op weg gegaan naar Fort Ruigenhoek. De juiste naam voor dit fort is eigenlijk: ‘Fort op de Ruigenhoekse dijk’ (Hollandsewaterlinie.nl). Aan de ingang van het fort werden wij opgevangen door de beheerder/vrijwilliger die kort iets vertelde over het fort (fig. 5). Ook was hij zo vriendelijk om de

Fig. 2. Herman, Hennie, Ronald en Aart. Foto: Antonie van Peursen.

groepsfoto te maken (fig. 6). Daarna hebben wij op verschillende plaatsen het fort bekeken. In totaal zijn er 19 soorten mollusken aangetroffen (zie fig. 7 en tabel 1).

Zoals uit de tabel blijkt is op het fort voornamelijk naar landslakken gezocht, wat onder andere de twee soorten *Vallonia* opleverde.

Na afloop van de excursie, aan het eind van de middag, was de beheerder/vrijwilliger zo vriendelijk om ons koffie en thee aan te bieden in de vrijwilligersruimte (een van de beveiligde plekken) in het fort.

Mede dankzij het goede weer en de unieke omgeving was dit weer een boeiende excursie. Van een aantal van de vaste kern van deelnemers was bekend dat ze niet aanwezig konden zijn, maar het is jammer dat er niet meer deelnemers waren, want ze hebben echt iets gemist.

Bron:

Hollandsewaterlinie.nl: www.hollandsewaterlinie.nl/items/fort-ruigenhoek.aspx. Geraadpleegd op 02-02-2014.

Adressen van de auteur:
peurs040@planet.nl
adppeursen1951@kpnmail.nl